

Αρχική σελίδα>Οικογενειακά και κληρονομικά θέματα>Γονική μέριμνα - επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας Γονική μέριμνα - επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας

Τσεχική Δημοκρατία

1 Τι σημαίνει πρακτικά η έννοια «γονική μέριμνα»; Ποια τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του έχοντος τη γονική μέριμνα;

Ο όρος «γονική μέριμνα» προβλέπεται στον Αστικό Κώδικα (νόμος αριθ. 89/2012). Ο όρος περιλαμβάνει ένα σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των γονέων που συνίστανται στα εξής:

φροντίδα του τέκνου, ιδίως φροντίδα για την υγεία και τη σωματική, συναισθηματική, διανοητική και ηθική ανάπτυξή του, προστασία του τέκνου,

διατήρηση προσωπικής επικοινωνίας με το τέκνο,

διασφάλιση της ανατροφής και της εκπαίδευσής του,

καθορισμός του τόπου κατοικίας του,

εκπροσώπηση του τέκνου και διαχείριση της περιουσίας του.

Η γονική μέριμνα ξεκινά από τη γέννηση του τέκνου και λήγει όταν το τέκνο αποκτά πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα. Η διάρκεια και το αντικείμενο της γονικής μέριμνας μπορούν να μεταβληθούν μόνο με δικαστική απόφαση. Η γονική μέριμνα ασκείται από τους γονείς με γνώμονα το συμφέρον του τέκνου.

Προτού λάβουν μια απόφαση που έχει αντίκτυπο στα συμφέροντα του τέκνου, οι γονείς παρέχουν στο τέκνο κάθε αναγκαία πληροφορία, ώστε αυτό να μπορέσει να σχηματίσει τη δική του γνώμη σχετικά με το θέμα και να ενημερώσει τους γονείς του σχετικά αυτό δεν ισχύει εάν το τέκνο δεν είναι σε θέση να δεχθεί τις πληροφορίες ή εάν δεν είναι σε θέση να σχηματίσει τη δική του γνώμη ή δεν είναι σε θέση να ενημερώσει τους γονείς του για τη γνώμη του. Οι γονείς αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στη γνώμη του τέκνου και τη λαμβάνουν υπόψη κατά τη λήψη της απόφασης. Η γονική μέριμνα ασκείται από τους γονείς σε σχέση με το τέκνο κατά τρόπο και στην έκταση που αντιστοιχούν στο επίπεδο ανάπτυξης του τέκνου. Εάν οι γονείς λαμβάνουν απόφαση σχετικά με την εκπαίδευση ή την εργασία του τέκνου, λαμβάνουν επίσης υπόψη τη γνώμη, τις ικανότητες και τις δεξιότητές του.

Έως ότου το τέκνο αποκτήσει δικαιοπρακτική ικανότητα, οι γονείς του έχουν το δικαίωμα να το καθοδηγούν με τη χρήση εκπαιδευτικών μέτρων αντίστοιχων προς τις εξελισσόμενες δυνατότητές του, συμπεριλαμβανομένων περιορισμών που στοχεύουν στην προστασία της ηθικής, της υγείας και των δικαιωμάτων του τέκνου καθώς και των δικαιωμάτων άλλων προσώπων και της δημόσιας τάξης. Το τέκνο οφείλει να συμμορφώνεται με τα εν λόγω μέτρα. Εκπαιδευτικοί πόροι μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνο με τη μορφή και στην έκταση που αρμόζουν στις περιστάσεις, εφόσον δεν θέτουν σε κίνδυνο την υγεία ή την ανάπτυξη του τέκνου και δεν θίγουν την ανθρωπινή αξιοπρέπεία του.

Εξυπακούεται ότι όλοι οι ανήλικοι οι οποίοι δεν διαθέτουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα μπορούν να εκτελούν δικαιοπραξίες αντίστοιχες προς το διανοητικό επίπεδο και την ωριμότητα της βούλησης ανηλικών της ηλικίας τους. Οι γονείς έχουν την υποχρέωση και το δικαίωμα να εκπροσωπούν το τέκνο στις δικαιοπραξίες για τις οποίες το τέκνο δεν διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα. Οι γονείς εκπροσωπούν το τέκνο από κοινού, αλλά κάθε γονέας μπορεί να ενεργεί χωριστά εάν ένας εκ των γονέων ενεργήσει καλόπιστα μόνος έναντι τρίτου σε σχέση με θέμα που αφορά το τέκνο, τεκμαίρεται ότι ο εν λόγω γονέας ενεργεί με τη συγκατάθεση του άλλου γονέα. Ένας γονέας δεν μπορεί να εκπροσωπήσει τέκνο του εάν κάτι τέτοιο θα μπορούσε να οδηγήσει σε σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ γονέα και τέκνου ή μεταξύ τέκνων των ίδιων γονέων. Σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο διορίζει κηδεμόνα για το τέκνο. Εάν οι γονείς δεν μπορούν να συμφωνήσουν ποιος εκ αυτών θα εκπροσωπήσει το τέκνο σε δικαιοπραξία, το δικαστήριο αποφασίζει –κατόπιν αίτησης ενός εκ των γονέων– ποιος εκ των γονέων θα ενεργήσει νόμιμα για λογαριασμό του τέκνου και με ποιον τρόπο.

Οι γονείς έχουν υποχρέωση και δικαίωμα διαχείρισης της περιουσίας του τέκνου επιδεικνύοντας τη δέουσα επιμέλεια. Πρέπει να χειρίζονται με ασφάλεια κεφάλαια τα οποία ενδέχεται να μην θεωρούνται απαραίτητα για την κάλυψη δαπανών που σχετίζονται με την περιουσία του τέκνου. Στις δικαιοπραξίες που αφορούν επιμέρους τμήματα της περιουσίας του τέκνου, οι γονείς ενεργούν ως εκπρόσωποι του ένας γονέας δεν μπορεί να εκπροσωπήσει το τέκνο του εάν κάτι τέτοιο μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ γονέα και τέκνου ή μεταξύ τέκνων των ίδιων γονέων. Σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο διορίζει κηδεμόνα για το τέκνο. Εάν ένας γονέας αθετήσει την υποχρέωση επίδειξης της δέουσας επιμέλειας κατά τη διαχείριση της περιουσίας του τέκνου, υπέχει αλληλέγγυα και εις ολόκληρον υποχρέωση αποκατάστασης της ζημίας που υπέστη το τέκνο. Εάν οι γονείς δεν συμφωνούν σε κρίσιμα ζητήματα που αφορούν τη διαχείριση της περιουσίας του τέκνου, το δικαστήριο αποφασίζει κατόπιν αίτησης ενός εκ των γονέων. Για τους γονείς απαιτείται η συμφωνία του δικαστηρίου όταν οι δικαιοπραξίες αφορούν υφιστάμενη ή μελλοντική περιουσία του τέκνου ή επιμέρους τμήματα της εν λόγω περιουσίας, εκτός εάν πρόκειται για συνήθη θέματα ή εάν, παρότι είναι ασυνήθιστα, αφορούν αμελητέα ποσά της περιουσίας.

2 Γενικώς, ποιος έχει τη γονική μέριμνα ενός τέκνου;

Η γονική μέριμνα αποτελεί υποχρέωση αμοιτέρων των γονέων. Κάθε γονέας υπέχει την εν λόγω υποχρέωση, εκτός εάν του έχει αφαιρεθεί η γονική μέριμνα. Δεν έχει σημασία αν οι γονείς του τέκνου έχουν τελέσει γάμο ή όχι και αν το τέκνο γεννήθηκε στο πλαίσιο ή εκτός του γάμου των γονέων του.

Οι γονείς ασκούν τη γονική μέριμνα με αμοιβαία συμφωνία. Εάν η καθυστέρηση στη λήψη απόφασης επί θέματος που αφορά το τέκνο μπορεί να ενέχει κινδύνους, ένας εκ των γονέων μπορεί να λάβει την απόφαση και/ή να παράσχει τη συγκατάθεσή του μόνος οφείλει, ωστόσο, να ενημερώσει αμελλητί τον άλλο γονέα σχετικά με την κατάσταση. Εάν ένας εκ των γονέων ενεργήσει καλόπιστα μόνος έναντι τρίτου σε σχέση με θέμα που αφορά το τέκνο, τεκμαίρεται ότι ο εν λόγω γονέας ενεργεί με τη συγκατάθεση του άλλου γονέα. Εάν οι γονείς δεν συμφωνούν επί θέματος που είναι σημαντικό για το τέκνο, ιδίως σε σχέση με τα συμφέροντά του, το δικαστήριο αποφασίζει, κατόπιν αίτησης ενός εκ των γονέων το ίδιο ισχύει εάν ένας γονέας αποκλειστεί από τον άλλο γονέα από τη λήψη απόφασης σχετικά με σημαντικό θέμα για το τέκνο. Σημαντικά θέματα θεωρούνται ειδικότερα ο καθορισμός του τόπου κατοικίας του και η επιλογή της εκπαίδευσής ή της εργασίας του τέκνου, αλλά όχι συνήθεις ιατρικές και παρόμοιες διαδικασίες.

Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει να αναστείλει τη γονική μέριμνα εάν οι γονείς αδυνατούν να την ασκήσουν λόγω σοβαρών περιστάσεων και εάν μπορεί να θεωρηθεί ότι κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο για το συμφέρον του τέκνου. Εάν ένας γονέας δεν ασκεί δεόντως τη γονική μέριμνα και το συμφέρον του τέκνου απαιτεί κάτι τέτοιο, το δικαστήριο μπορεί να περιορίσει τη γονική του μέριμνα ή την άσκησή της και να καθορίσει ταυτόχρονα την έκταση του εν λόγω περιορισμού. Εάν ένας γονέας κάνει κατάχρηση της γονικής μέριμνας ή της άσκησής της και/ή παραμελεί σοβαρά τη γονική μέριμνα ή την άσκησή της, το δικαστήριο μπορεί να του αφαιρέσει τη γονική μέριμνα. Εάν ένας γονέας τελέσει αδίκημα εκ προθέσεως κατά του τέκνου του ή εάν ένας γονέας χρησιμοποιεί το τέκνο του –το οποίο δεν υπέχει ποινική ευθύνη– για την τέλεση αδικήματος, το δικαστήριο αξιολογεί, ειδικότερα αν συντρέχουν λόγοι για την αφαίρεση της γονικής μέριμνας από τον συγκεκριμένο γονέα.

Εάν ένας εκ των γονέων έχει αποβιώσει ή είναι άγνωστος ή εάν ένας εκ των γονέων δεν ασκεί τη γονική μέριμνα και/ή έχει ανασταλεί η άσκηση της γονικής μέριμνας από αυτόν, τη γονική μέριμνα ασκεί ο άλλος γονέας το ίδιο ισχύει, εάν η γονική μέριμνα ή η άσκησή της από έναν εκ των γονέων έχει περιοριστεί.

Εάν κανένας από τους γονείς δεν έχει πλήρη γονική μέριμνα, εάν έχει ανασταλεί η άσκηση της γονικής μέριμνας από αμφότερους τους γονείς και/ή εάν η γονική μέριμνα επηρεάζεται με έναν από τους προαναφερθέντες τρόπους, αλλά διαφορετικά για κάθε γονέα, το δικαστήριο διορίζει επίτροπο του παιδιού, ο οποίος έχει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των γονέων ή ασκεί τις εν λόγω υποχρεώσεις και τα εν λόγω δικαιώματα αντί των γονέων. Εάν η γονική μέριμνα ή η άσκησή της έχει περιοριστεί, το δικαστήριο διορίζει κηδεμόνα για το τέκνο.

Εάν ένα παιδί υιοθετηθεί, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη γονική μέριμνα μεταβιβάζονται στον θετό γονέα κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος της νόμιμης απόφασης περί υιοθεσίας.

3 Εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να ασκούν τη γονική μέριμνα, μπορεί να την ασκεί κάποιος άλλος;

Εάν το δικαστήριο αποφασίσει να περιορίσει τη δικαιοπρακτική ικανότητα ενός γονέα, αποφασίζει επίσης σχετικά με την ασκούμενη από αυτόν γονική μέριμνα. Η άσκηση γονικής μέριμνας από ανήλικο που είναι γονέας, αλλά δεν έχει αποκτήσει ακόμη πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα μέσω δήλωσης ή γάμου, αναστέλλεται έως ότου ο ανήλικος αποκτήσει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα αυτό δεν ισχύει όσον αφορά την άσκηση των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων φροντίδας του τέκνου, εκτός εάν το δικαστήριο αποφασίσει για τον εν λόγω γονέα ότι η άσκηση της συγκεκριμένης υποχρέωσης και του συγκεκριμένου δικαιώματος αναστέλλεται έως ότου ο γονέας αποκτήσει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα. Η άσκηση της γονικής μέριμνας από γονέα του οποίου η δικαιοπρακτική ικανότητα έχει περιοριστεί στον συγκεκριμένο τομέα, αναστέλλεται κατά τη διάρκεια του περιορισμού της δικαιοπρακτικής του ικανότητας, εκτός εάν το δικαστήριο αποφασίσει ότι, για λόγους που σχετίζονται με το πρόσωπό του, ο γονέας διατηρεί την υποχρέωση και το δικαίωμα φροντίδας του τέκνου και προσωπικής επικοινωνίας με το τέκνο.

Απουσία αμφότερων των γονέων που πρέπει να ασκούν πλήρη γονική μέριμνα έναντι του τέκνου τους, το δικαστήριο διορίζει επίτροπο για το τέκνο. Ο επίτροπος έχει έναντι του τέκνου ουσιαστικά όλες τις υποχρεώσεις και όλα τα δικαιώματα του γονέα του, αλλά δεν υπέχει υποχρέωση διατροφής έναντι του τέκνου. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το εύρος των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων μπορεί να οριστεί διαφορετικά, λαμβανομένων υπόψη ζητημάτων που σχετίζονται με το πρόσωπο του επιτρόπου ή την κατάσταση του τέκνου, καθώς και τον λόγο για τον οποίο οι γονείς δεν έχουν όλες τις σχετικές υποχρεώσεις και όλα τα σχετικά δικαιώματα. Ο επίτροπος πρέπει να διαθέτει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και ο τρόπος ζωής του πρέπει να εγγυάται ότι είναι σε θέση να εκτελεί προσηκόντως τον ρόλο του. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να διορίσει δύο πρόσωπα –τα οποία είναι κατά κανόνα έγγαμο ζευγάρι– για να αναλάβουν τα καθήκοντα του επιτρόπου. Εάν αυτό δεν αντιβαίνει στο συμφέρον του τέκνου, το δικαστήριο διορίζει ως επίτροπο πρόσωπο το οποίο ορίζει ένας εκ των γονέων. Διαφορετικά, το δικαστήριο διορίζει ως επίτροπο συγγενή ή πρόσωπο το οποίο βρίσκεται κοντά στο τέκνο ή στην οικογένειά του, εκτός εάν ένας γονέας αποκλείσει ρητώς το συγκεκριμένο πρόσωπο. Εάν δεν υπάρχει τέτοιο πρόσωπο, το δικαστήριο διορίζει επίτροπο άλλο κατάλληλο πρόσωπο. Εάν κανένα φυσικό πρόσωπο δεν μπορεί να διοριστεί επίτροπος για το τέκνο, το δικαστήριο διορίζει ως επίτροπο μια αρχή αρμόδια για την κοινωνική και νομική προστασία των παιδιών έως ότου διορίσει διαφορετικό επίτροπο για το τέκνο ή έως ότου ένας επίτροπος αποδεχθεί τα σχετικά καθήκοντα. Ο επίτροπος τελεί υπό την εποπτεία του δικαστηρίου. Καταρτίζει απογραφική περιουσιακών στοιχείων κατά την έναρξη και τη λήξη της άσκησης των καθηκόντων του. Υποβάλλει τακτικές εκθέσεις στο δικαστήριο σχετικά με το τέκνο και την ανάπτυξη του καθώς και σχετικά με τη διαχείριση της περιουσίας του. Κάθε απόφαση του επιτρόπου πρέπει να εγκρίνεται από το δικαστήριο, εκτός εάν αφορά συνήθη θέματα.

Μια άλλη δυνατότητα είναι να ανατεθεί η φροντίδα του τέκνου σε ανάδοχοι γονείς. Η αναδοχή συνίσταται στην προσωπική φροντίδα του τέκνου άλλου προσώπου ωστόσο, δεν περιλαμβάνει την αποδοχή από κάποιον του τέκνου άλλου προσώπου ως δικού του, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της υιοθεσίας. Κατά την ανατροφή ενός παιδιού, ο ανάδοχος γονέας ασκεί τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των γονέων εντός εύλογων ορίων. Υποχρεούται και δικαιούται να αποφασίζει μόνο για καθημερινά ζητήματα που αφορούν το παιδί, να το εκπροσωπεί στα εν λόγω θέματα και να διαχειρίζεται την περιουσία του. Οφείλει να ενημερώνει τους γονείς του παιδιού σχετικά με τα σημαντικά θέματα που το αφορούν. Εάν το απαιτούν οι περιστάσεις, το δικαστήριο καθορίζει πρόσθετες υποχρεώσεις και πρόσθετα δικαιώματα για τον ανάδοχο γονέα. Οι γονείς του παιδιού διατηρούν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους που απορρέουν από τη γονική μέριμνα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος προσωπικής και τακτικής επικοινωνίας καθώς και του δικαιώματος λήψης πληροφοριών σχετικά με το τέκνο τους, με εξαίρεση τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που ο νόμος αναθέτει στον ανάδοχο γονέα, εκτός εάν το δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά για λόγους που πρέπει να εξεταστούν ειδικώς. Ο ανάδοχος γονέας δεν υπέχει υποχρέωση διατροφής έναντι του παιδιού. Ο ανάδοχος γονέας πρέπει να διασφαλίζει κατάλληλη φροντίδα, να διαμένει στην Τσεχική Δημοκρατία και να συμφωνήσει να αναλάβει την αναδοχή του παιδιού. Συνήθως είναι συγγενής, αλλά μπορεί επίσης να είναι άλλο πρόσωπο σε συνεννόηση με το οποίο μια αρχή για την κοινωνική και νομική προστασία των παιδιών έχει εξασφαλίσει την αναδοχή (για τον σκοπό αυτό, το περιφερειακό δικαστήριο διατηρεί στοιχεία που αποδεικνύουν την καταλληλότητα υποψηφίων να γίνουν ανάδοχοι γονείς). Το δικαστήριο μπορεί να τοποθετήσει ένα παιδί σε ανάδοχη οικογένεια προσωρινά (για παράδειγμα, όσο διαρκεί η παραμονή ενός γονέα σε εγκατάσταση θεραπείας) ή επ' αόριστον. Με τον τρόπο αυτό, η τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση κρίσης στην οικογένεια ή στη διασφάλιση φροντίδας σε εναλλακτικό οικογενειακό περιβάλλον. Για τη μείωση του αριθμού των παιδιών που τοποθετούνται σε ιδρύματα ή παρόμοιο τύπου εγκαταστάσεις, η αναδοχή προηγείται της ανάθεσης της φροντίδας του παιδιού σε ίδρυμα. Ο ανάδοχος γονέας λαμβάνει επιδόματα αναδοχής από το κράτος (για παράδειγμα, ένα ποσό για την κάλυψη των αναγκών του παιδιού, ένα ποσό στη λήξη της αναδοχής, αμοιβή ανάδοχου γονέα κ.λπ.)

Επιπλέον, ο Αστικός Κώδικας προβλέπει τον θεσμό της ανάθεσης της επιτροπείας ενός παιδιού σε άλλο πρόσωπο, εάν κανένας εκ των γονέων ούτε άλλος επίτροπος μπορεί να αναλάβει προσωπικά τη φροντίδα του παιδιού. Η εν λόγω επιτροπεία δεν αποτελεί εναλλακτική δυνατότητα της αναδοχής ούτε φροντίδα η οποία πρέπει να προηγηθεί της υιοθεσίας. Προτιμάται αντί της ανάθεσης της φροντίδας του παιδιού σε ίδρυμα. Το πρόσωπο στο οποίο ανατίθεται η φροντίδα του παιδιού πρέπει να διασφαλίζει κατάλληλη φροντίδα, να διαμένει στην Τσεχική Δημοκρατία και να συμφωνήσει να αναλάβει την προσωπική φροντίδα του παιδιού. Οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του προσώπου στο οποίο ανατίθεται η φροντίδα καθορίζονται από το δικαστήριο κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται, κατά περίπτωση, η νομοθεσία για την αναδοχή.

Οι γονείς, ως νόμιμοι αντιπρόσωποι, μπορούν –για τον χειρισμό των υποθέσεων του τέκνου τους, εκτός εάν πρόκειται για θέματα προσωπικού χαρακτήρα– να υπογράψουν συμφωνία εκπροσώπησης από πρόσωπο με ειδικές γνώσεις ή, για παράδειγμα, από άλλο κατάλληλο πρόσωπο. Εάν το τέκνο υπογράψει συμφωνία εκπροσώπησης, αυτή δεν επηρεάζει τη νόμιμη εκπροσώπηση του από τους γονείς. Εάν οι νόμιμοι και οι συμβατικός διορισμένοι αντιπρόσωποι δεν μπορούν να συμφωνήσουν, το δικαστήριο αποφασίζει με γνώμονα το συμφέρον του τέκνου.

Εάν η ανατροφή του τέκνου, η σωματική, διανοητική ή ψυχική του κατάσταση και/ή η κατάλληλη ανάπτυξη του απειλούνται ή διαταράσσονται σε βαθμό αντίθετο προς το συμφέρον του και/ή εάν συντρέχουν σοβαροί λόγοι για τους οποίους οι γονείς δεν μπορούν να διασφαλίσουν την ανατροφή του τέκνου, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει, ως αναγκαίο μέτρο, την ανάθεση της φροντίδας του σε ίδρυμα. Θα πράξει κάτι τέτοιο ιδίως σε περιπτώσεις στις οποίες προηγούμενα μέτρα δεν θεράπευσαν το πρόβλημα. Στο πλαίσιο αυτό, το δικαστήριο εξετάζει πάντοτε κατά πόσον αρμόζει να δοθεί προτεραιότητα στην ανάθεση της φροντίδας του παιδιού σε φυσικό πρόσωπο. Η ανάθεση της φροντίδας του παιδιού σε ίδρυμα μπορεί να διαταχθεί για μέγιστο διάστημα τριών ετών, αλλά μπορεί να παραταθεί (περισσότερες φορές), εάν εξακολουθούν να υφίστανται οι λόγοι για τους οποίους διατάχθηκε η ανάθεση της φροντίδας του σε ίδρυμα (κάθε φορά για μέγιστο διάστημα τριών ετών). Εάν εξέλιπταν οι λόγοι για τους οποίους διατάχθηκε η ανάθεση της φροντίδας του παιδιού σε ίδρυμα, ή εάν μπορεί να παρασχεθεί στο παιδί φροντίδα εκτός ιδρύματος, το δικαστήριο ακυρώνει αμελλητί την ανάθεση της φροντίδας στο ίδρυμα και αποφασίζει ταυτόχρονα σε ποιον θα ανατεθεί η φροντίδα του παιδιού ανάλογα με τις περιστάσεις.

4 Σε περίπτωση διαζυγίου ή διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, με ποιον τρόπο γίνεται η ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας;

Η λήψη απόφασης σχετικά με τη μέριμνα του τέκνου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση του διαζυγίου των γονέων του. Κατά τη λήψη της συγκεκριμένης απόφασης, το δικαστήριο εξετάζει το συμφέρον του τέκνου το δικαστήριο αποκλίνει και δεν ζητεί την αμοιβαία συναίνεση των γονέων μόνον εφόσον κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο για το συμφέρον του τέκνου. Το δικαστήριο μπορεί να αναθέσει τη μέριμνα του τέκνου σε έναν εκ των γονέων ή επιμερισμένα ή από κοινού στους δύο γονείς το δικαστήριο μπορεί επίσης να αναθέσει τη μέριμνα του τέκνου σε πρόσωπο άλλο από τους γονείς του, εφόσον κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο για το συμφέρον του τέκνου. Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη: την προσωπικότητα του τέκνου, ειδικότερα τις δεξιότητες και τις ικανότητές του σε σχέση με τις δυνατότητες ανάπτυξής του τον τρόπο ζωής των γονέων του τον συναισθηματικό προσανατολισμό και το ιστορικό του τέκνου την ικανότητα καθενός από τους γονείς να το αναθρέψουν την παρούσα και την προβλεπόμενη σταθερότητα του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος στο οποίο πρέπει να ζει το τέκνο και τους συναισθηματικούς δεσμούς του τέκνου με τα αδέρφια, τους παππούδες/γιαγιάδες, άλλους συγγενείς του ή άλλα μη συγγενικά πρόσωπα. Το δικαστήριο θα λαμβάνει πάντοτε υπόψη ποιος από τους γονείς φρόντισε κατάλληλα το τέκνο έως τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή και ενδιαφέρθηκε κατάλληλα για τη συναισθηματική, διανοητική και ηθική του διαπαιδαγώγηση, καθώς και ποιος από τους γονείς παρέχει στο τέκνο καλύτερες ευκαιρίες για υγιή και επιτυχημένη ανάπτυξη. Το δικαστήριο δίνει επίσης έμφαση στο δικαίωμα του τέκνου να λαμβάνει φροντίδα από αμφότερους τους γονείς και να διατηρεί προσωπική επικοινωνία με κάθε γονέα, στο δικαίωμα του άλλου γονέα στον οποίο δεν ανατέθηκε η μέριμνα του τέκνου να λαμβάνει τακτική ενημέρωση για το παιδί, και λαμβάνει επίσης υπόψη τη δυνατότητα του γονέα να συμφωνήσει με τον άλλο γονέα για την ανατροφή του τέκνου. Το δικαστήριο δύναται επίσης να αποφασίσει να εγκρίνει συμφωνία μεταξύ των γονέων, εκτός εάν είναι εμφανές ότι η συμφωνηθείσα μέθοδος άσκησης της γονικής μέριμνας δεν συνάδει με το συμφέρον του τέκνου.

Εάν οι γονείς ανηλίκου που δεν διαθέτει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα δεν ζουν μαζί, και εάν δεν μπορούν να συμφωνήσουν σχετικά με τη φροντίδα του τέκνου τους, το δικαστήριο αποφασίζει επί του θέματος αυτεπαγγέλτως. Λαμβάνει την απόφασή του με βάση κανόνες ανάλογους με εκείνους που ισχύουν για τη μέριμνα του τέκνου σε περίπτωση διαζυγίου των γονέων.

Ο γονέας που ασκεί τη γονική μέριμνα και ο άλλος γονέας αποφασίζουν από κοινού τον τρόπο επικοινωνίας του δεύτερου με το τέκνο. Το δικαστήριο ρυθμίζει την επικοινωνία γονέα και τέκνου εάν οι γονείς δεν μπορούν να συμφωνήσουν ή εάν κάτι τέτοιο απαιτείται ως πιο συμφέρον για την ανατροφή του τέκνου και τις σχέσεις στην οικογένεια. Σε αιτιολογημένες περιπτώσεις το δικαστήριο δύναται να καθορίσει τον τόπο επικοινωνίας του γονέα και του τέκνου. Εάν είναι αναγκαίο για το συμφέρον του τέκνου, το δικαστήριο περιορίζει το δικαίωμα ενός γονέα σε προσωπική επικοινωνία με το τέκνο και/ή απαγορεύει την εν λόγω επικοινωνία.

Εάν οι περιστάσεις μεταβληθούν, το δικαστήριο τροποποιεί την απόφαση σχετικά με την άσκηση των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη γονική μέριμνα, ακόμη και αυτεπαγγέλτως.

5 Εάν οι γονείς συνάψουν συμφωνία σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας, ποια τυπική διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου η εν λόγω συμφωνία να είναι νομικά δεσμευτική;

Σε περίπτωση διαζυγίου των γονέων, στη συμφωνία των γονέων σχετικά με τη μέθοδο άσκησης της γονικής μέριμνας πρέπει να ρυθμίζεται με ποιον τρόπο καθένας από τους γονείς θα φροντίζει το τέκνο μετά το διαζύγιο. Με τη συμφωνία αυτή, οι γονείς μπορούν επίσης να ρυθμίσουν την επικοινωνία μεταξύ των γονέων και του τέκνου. Η συμφωνία των γονέων υπόκειται στην έγκριση του δικαστηρίου, το οποίο την εγκρίνει εκτός εάν είναι εμφανές ότι η συμφωνηθείσα μέθοδος άσκησης της γονικής μέριμνας δεν συνάδει με το συμφέρον του τέκνου. Το ίδιο ισχύει για συμφωνία των γονέων εάν οι γονείς του τέκνου δεν ζουν μαζί.

6 Εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση να καταλήξουν σε συμφωνία για το θέμα της γονικής μέριμνας, ποιοι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης της διαφοράς προβλέπονται, εκτός από την προσφυγή στη δικαιοσύνη;

Για την προστασία του συμφέροντος του τέκνου, κατά τη διαδικασία που αφορά τη γονική μέριμνα ανηλίκου, το δικαστήριο καθοδηγεί τους γονείς για την εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης. Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει στους γονείς να συμμετάσχουν σε συναντήσεις εξωδικαστικού συμβιβασμού ή διαμεσολάβησης ή οικογενειακής θεραπείας για μέγιστο διάστημα 3 μηνών ή μπορεί να τους επιβάλει να συμμετάσχουν σε συναντήσεις με ειδικό παιδοψυχολόγο.

Επιπλέον, μπορεί να γίνει χρήση των υπηρεσιών των κέντρων συμβουλευτικής σε θέματα γάμου και οικογενειακά θέματα, τα οποία παρέχουν βοήθεια μέσω ειδικών ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών.

Εξάλλου, μια αρχή αρμόδια για την κοινωνική και νομική προστασία των παιδιών μπορεί να πείσει ή να ενημερώσει έναν γονέα που δεν σέβεται τα δικαιώματα του τέκνου ή του άλλου γονέα (π.χ. όσον αφορά τη φροντίδα, την τακτική επικοινωνία) σχετικά με την ισχύουσα νομοθεσία και τις συνέπειες της συμπεριφοράς του. Μια αρχή αρμόδια για την κοινωνική και νομική προστασία των παιδιών μπορεί επίσης να επιβάλει στους γονείς την υποχρέωση προσφυγής σε ειδικούς συμβούλους, εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση να επιλύσουν τα προβλήματα που σχετίζονται με την ανατροφή του τέκνου τους χωρίς τη συμβουλή ειδικών, ιδίως όσον αφορά διαφορές σχετικά με την ανατροφή ή τα δικαιώματα επικοινωνίας με το τέκνο.

7 Εάν οι γονείς προσφύγουν στη δικαιοσύνη, ποια ζητήματα που αφορούν το τέκνο μπορεί να ρυθμίσει ο δικαστής;

Εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις, το δικαστήριο μπορεί, κατόπιν αίτησης των γονέων, να αποφασίσει ειδικότερα σχετικά με τα ακόλουθα θέματα που αφορούν τις σχέσεις γονέων και τέκνων:

- δικαιώματα προσωπικού χαρακτήρα (π.χ. το δικαίωμα καθορισμού του ονόματος και του επωνύμου του τέκνου ή το δικαίωμα συναίνεσης στην υιοθεσία του τέκνου),
- φροντίδα του τέκνου και ρύθμιση της επικοινωνίας με το τέκνο,
- εναλλακτικές μορφές φροντίδας του τέκνου (π.χ. κηδεμονία, επιτροπεία από τρίτο, αναδοχή, ανάθεση της φροντίδας σε ίδρυμα),
- υποχρεώσεις διατροφής,
- εκπροσώπηση και διαχείριση της περιουσίας του τέκνου, συγκατάθεση στις δικαιοπραξίες του τέκνου,
- θέματα σημαντικά για το τέκνο, στα οποία οι γονείς δεν μπορούν να συμφωνήσουν (σημαντικά θέματα θεωρούνται, ιδίως, ο καθορισμός του τόπου κατοικίας του και η επιλογή της εκπαίδευσης ή της εργασίας του τέκνου, αλλά όχι συνήθεις ιατρικές και παρόμοιες διαδικασίες).

Συνήθως το δικαστήριο αποφασίζει σε ποιον θα αναθέσει τη μέριμνα του τέκνου ενδεχομένως δε ρυθμίζει και την επικοινωνία με το τέκνο καθώς και θέματα διατροφής.

8 Εάν το δικαστήριο αναθέσει την επιμέλεια του τέκνου αποκλειστικά σε έναν γονέα, αυτό σημαίνει ότι ο εν λόγω γονέας μπορεί να αποφασίζει για οτιδήποτε αφορά το τέκνο χωρίς προηγούμενης να συμβουλευτεί τον άλλο γονέα;

Η φροντίδα του τέκνου αποτελεί μόνον ένα μέρος των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που περιλαμβάνει η έννοια της γονικής μέριμνας. Εάν ένας γονέας στον οποίο δεν ανατέθηκε η φροντίδα του τέκνου διατηρεί τη γονική μέριμνα, χωρίς αυτή να έχει περιοριστεί ή ανασταλεί, ο εν λόγω γονέας εξακολουθεί να ασκεί τη γονική μέριμνα σε σχέση με άλλα στοιχεία της και διατηρεί το δικαίωμα να αποφασίζει για σημαντικά θέματα που αφορούν το τέκνο. Η γονική μέριμνα ασκείται από τους γονείς με αμοιβαία συμφωνία και με γνώμονα το συμφέρον του τέκνου. Εάν υπάρχει κίνδυνος αθέτησης υποχρεώσεων κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με θέμα που αφορά το τέκνο, ένας από τους γονείς μπορεί να λάβει την απόφαση και/ή να δώσει τη συγκατάθεσή του μόνος οφείλει, ωστόσο, να ενημερώσει αμελλητί τον άλλο γονέα σχετικά με την κατάσταση.

Εάν οι γονείς δεν συμφωνούν επί θέματος που είναι σημαντικό για το τέκνο, ιδίως σε σχέση με τα συμφέροντά του, το δικαστήριο αποφασίζει, κατόπιν αίτησης ενός εκ των γονέων το ίδιο ισχύει εάν ένας γονέας αποκλειστεί από τον άλλο γονέα από τη λήψη απόφασης σχετικά με σημαντικό θέμα για το τέκνο.

Το δικαστήριο αποφασίζει επίσης, κατόπιν αίτησης ενός εκ των γονέων, εάν οι γονείς δεν μπορούν να αποφασίσουν ποιος εξ αυτών θα εκπροσωπή το τέκνο σε δικαιοπραξίες ή σε σημαντικά θέματα που αφορούν τη διαχείριση της περιουσίας του τέκνου.

Οι γονείς οφείλουν να ενημερώνουν ο ένας τον άλλο για κάθε σημαντικό θέμα που αφορά το τέκνο και τα συμφέροντά του.

9 Εάν το δικαστήριο αποφασίζει ότι οι γονείς ασκούν από κοινού την επιμέλεια του τέκνου, τι σημαίνει αυτό πρακτικά;

Στον Αστικό Κώδικα γίνεται διάκριση μεταξύ της ανάθεσης της επιμέλειας του τέκνου σε έναν από τους γονείς του, υπό καθεστώς επιμερισμένης επιμέλειας ή από κοινού επιμέλειας, και της ανάθεσης της επιμέλειας σε άλλο πρόσωπο εκτός των γονέων του. Όταν λαμβάνει απόφαση για την ανάθεση της επιμέλειας του τέκνου, το δικαστήριο αποφασίζει με γνώμονα το συμφέρον του τέκνου. Το δικαστήριο μπορεί να μην εκδώσει απόφαση σχετικά με την επιμερισμένη επιμέλεια ή την από κοινού επιμέλεια, εάν οι γονείς μπορούν να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους.

Από κοινού επιμέλεια (από κοινού ανατροφή)

Αυτός ο τρόπος ρύθμισης της επιμέλειας του τέκνου σημαίνει ότι εν προκειμένω δεν υπάρχει ειδική απόφαση ανάθεσης της επιμέλειας του τέκνου σε έναν εκ των γονέων. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι στην από κοινού επιμέλεια ένας γονέας μπορεί, π.χ., να μεριμνά για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του τέκνου και ο άλλος για τις αθλητικές του δραστηριότητες και/ή ένας γονέας μπορεί να επικεντρώνεται στις γλωσσικές σπουδές του τέκνου, ενώ ο άλλος γονέας επικεντρώνεται στις εξωσχολικές δραστηριότητες του τέκνου. Αμφότεροι οι γονείς μεριμνούν για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και την κάλυψη των υλικών αναγκών του τέκνου (π.χ. μαγείρεμα, καθαριότητα, ένδυση κ.λπ.). Για την από κοινού άσκηση της επιμέλειας του τέκνου, είναι απαραίτητο οι γονείς να συμφωνούν επ' αυτής.

Επιμερισμένη επιμέλεια (εκ περιτροπής ανατροφή)

Η επιμερισμένη επιμέλεια σημαίνει ότι η μέριμνα του τέκνου ανατίθεται εκ περιτροπής σε καθέναν από τους γονείς για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Το δικαστήριο καθορίζει επίσης τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που μπορεί να ασκεί ο γονέας κατά τα εν λόγω διαστήματα.

10 Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο (ή άλλη αρχή) στο οποίο κατατίθεται η αγωγή για την άσκηση της γονικής μέριμνας; Ποιες είναι οι τυπικές διαδικασίες και ποια έγγραφα πρέπει να συνοδεύουν το αίτημα;

Αγωγή η οποία αφορά τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των γονέων πρέπει να κατατεθεί στο τοπικό δικαστήριο (στην Πράγα στο τοπικό δικαστήριο, στο Μπρνο στο δημοτικό δικαστήριο) στη δικαιοδοσία του οποίου βρίσκεται η κατοικία του ανήλικου και, εάν ο ανήλικος δεν έχει μόνιμη διεύθυνση, στο τοπικό δικαστήριο στη δικαιοδοσία του οποίου βρίσκεται ο τόπος όπου διαμένει. Σε θέματα που αφορούν ανήλικους, το δικαστήριο μπορεί επίσης να λαμβάνει αποφάσεις αυτεπαγγέλτως.

Οι προϋποθέσεις άσκησης της αγωγής εξαρτώνται από το είδος της αγωγής. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, πρέπει να αναφέρονται το όνομα, το επώνυμο και η διεύθυνση των διαδίκων, ή τα στοιχεία του πιστοποιητικού γέννησης των διαδίκων και των αντιπροσώπων τους, περιγραφή των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, μνεία των αποδεικτικών στοιχείων στα οποία στηρίζεται ο ενάγων και του αιτήματος του ενάγοντος βάσει των συγκεκριμένων αποδεικτικών στοιχείων, καθώς και το δικαστήριο στο οποίο ασκείται η αγωγή.

Η αγωγή πρέπει να συνοδεύεται από όλα τα σημαντικά έγγραφα που αφορούν την επίμαχη διαφορά – π.χ., πιστοποιητικό γέννησης, πιστοποιητικό γάμου, τυχόν προηγούμενες δικαστικές αποφάσεις που αφορούν το τέκνο κ.λπ. Η αγωγή πρέπει να κατατεθεί σε έντυπη μορφή με τον απαιτούμενο αριθμό αντιγράφων, ώστε ένα αντίγραφο να παραμείνει στο δικαστήριο και κάθε διδόμενος να λάβει επίσης από ένα αντίγραφο, εφόσον είναι απαραίτητο.

11 Ποια διαδικασία ακολουθείται στην περίπτωση αυτή; Υπάρχει διαδικασία κατεπίγοντος;

Το δικαστήριο μπορεί να ξεκινήσει διαδικασία σχετικά με την επιμέλεια ανήλικου ακόμη και αυτεπαγγέλτως.

Με προσωρινή απόφαση το δικαστήριο μπορεί, ακόμη και πριν από την έκδοση της απόφασης επί της ουσίας της υπόθεσης, εφόσον αυτό είναι απαραίτητο για την προσωρινή ρύθμιση των σχέσεων των διαδίκων ή εάν υπάρχουν φόβοι ότι κινδυνεύει η εκτέλεση δικαστικής απόφασης, να επιβάλει σε έναν διάδικο την καταβολή της απαραίτητης διατροφής και/ή να αναθέσει την επιμέλεια του τέκνου σε έναν από τους γονείς ή σε πρόσωπο που καθορίζει το δικαστήριο. Προσωρινή απόφαση εκδίδεται συνήθως κατόπιν αίτησης ωστόσο, εάν μπορεί να κινηθεί αυτεπαγγέλτως διαδικασία επί της ουσίας της υπόθεσης (και, επομένως, διαδικασία που αφορά την επιμέλεια ανήλικου), μπορεί επίσης να ληφθεί αυτεπαγγέλτως προσωρινή απόφαση. Εκτός εάν ο νόμος προβλέπει διαφορετικά, το αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο είναι επίσης αρμόδιο να εκδώσει προσωρινή απόφαση. Η αίτηση έκδοσης προσωρινής απόφασης πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 42 παράγραφος 4 και του άρθρου 75 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (νόμος αριθ. 99/1963, όπως τροποποιήθηκε), και ειδικότερα να περιέχει: μνεία του δικαστηρίου στο οποίο κατατίθεται η αίτηση τα στοιχεία του αιτούντος και το αντικείμενο της αίτησης, δηλαδή περιγραφή των πραγματικών περιστατικών που δικαιολογούν την προτεινόμενη προσωρινή απόφαση το αίτημα της αίτησης, δηλαδή το αντικείμενο της προσωρινής απόφασης που ζητεί ο αιτών αναφορά στο γεγονός ότι είναι αναγκαίο να ρυθμιστούν προσωρινά οι σχέσεις των διαδίκων ή στον κίνδυνο μη εκτέλεσης δικαστικής απόφασης καθώς και μνεία της ημερομηνίας κατάθεσης της αίτησης και υπογραφή του αιτούντος ή του αντιπροσώπου του. Τα έγγραφα στα οποία αναφέρεται ο αιτών πρέπει να επισυνάπτονται στην αίτησή του. Γενικά, στις προσωρινές αποφάσεις, για την εξασφάλιση της αποκατάστασης ζημίας ή άλλης απώλειας η οποία θα επέλθει λόγω της προσωρινής απόφασης, ο αιτών πρέπει να καταθέσει, το αργότερο την ημέρα που καταθέτει στο δικαστήριο την αίτηση προσωρινής απόφασης, ασφάλεια καθορισμένου ποσού. Ωστόσο, στην περίπτωση προσωρινής απόφασης σε υπόθεση διατροφής ή προσωρινής απόφασης την οποία το δικαστήριο μπορεί να εκδώσει αυτεπαγγέλτως, δεν απαιτείται η κατάθεση ασφάλειας. Το δικαστήριο εκδίδει την προσωρινή απόφαση αμελλητί. Εάν δεν υπάρχει κίνδυνος αθέτησης υποχρεώσεων, το δικαστήριο μπορεί να κρίνει αίτηση προσωρινής απόφασης εντός 7 ημερών από την υποβολή της. Το δικαστήριο αποφασίζει χωρίς ακρόαση των διαδίκων. Με την έκδοση της προσωρινής απόφασης, το δικαστήριο επιβάλλει στον αιτούντα να καταθέσει στο δικαστήριο αγωγή για την κίνηση διαδικασίας εντός ορισμένης προθεσμίας. Μπορεί επίσης να ορίσει ότι η προσωρινή απόφαση ισχύει μόνον για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Ο νόμος περί έκτακτων δικαστικών διαδικασιών (νόμος αριθ. 292/2013, όπως τροποποιήθηκε) ρυθμίζει την έκδοση έκτακτης προσωρινής απόφασης στην περίπτωση που ο ανήλικος στερείται κατάλληλης φροντίδας, ανεξάρτητα από το κατά πόσον υπάρχει κάποιο πρόσωπο στο οποίο έχει ανατεθεί η επιμέλεια του τέκνου, ή εάν η ζωή του, η φυσιολογική του ανάπτυξη ή άλλο σημαντικό συμφέρον του απειλείται σοβαρά ή έχει διαταραχθεί. Σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο ρυθμίζει, με προσωρινή απόφαση την οποία μπορεί να εκδώσει μόνον κατόπιν αίτησης που υποβάλλεται από αρχή αρμόδια για την κοινωνική και νομική προστασία των παιδιών, τις σχέσεις του τέκνου για ορισμένο χρονικό διάστημα διατάσσοντας την τοποθέτησή του σε κατάλληλο περιβάλλον, το οποίο ορίζεται στην απόφαση. Μέσω της συγκεκριμένης προσωρινής απόφασης, το τέκνο μπορεί να τοποθετηθεί προσωρινά σε ανάδοχη οικογένεια για το διάστημα κατά το οποίο ο γονέας δεν μπορεί να το φροντίζει για σοβαρούς λόγους ή, μετά τη λήξη του διαστήματος αυτού, το τέκνο μπορεί να τεθεί υπό επιμέλεια προτού υιοθετηθεί, οι γονείς μπορεί να υποχρεωθούν να συναινέσουν στην υιοθεσία ή μπορεί να αποφασιστεί ότι δεν απαιτείται η συγκατάθεση των γονέων στην υιοθεσία. Το δικαστήριο αποφασίζει επί της αίτησης προσωρινής απόφασης αμελλητί και το αργότερο εντός 24 ωρών από την κατάθεσή της. Η απόφαση εκτελείται αμέσως μόλις εκδοθεί, το δε δικαστήριο συνεργάζεται με τις αρμόδιες δημόσιες αρχές για την εκτέλεσή της.

12 Μπορώ να τύχω νομικής συνδρομής για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας;

Βάσει του νόμου περί δικαστικών τελών (νόμος αριθ. 549/1991, όπως τροποποιήθηκε), οι διαδικασίες που αφορούν την κηδεμονία και την επιμέλεια ανήλικων απαλλάσσονται τελών. Αυτό σημαίνει ότι ο ενάγων που καταθέτει αγωγή σχετικά με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του γονέα δεν υποχρεούται στην καταβολή δικαστικών τελών.

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μπορεί να διορισθεί νόμιμος αντιπρόσωπος δωρεάν ή με μειωμένη αμοιβή. Το δικαστήριο μπορεί να διορίσει αντιπρόσωπο κατόπιν αιτήματος διαδίκου, ο οποίος αναμένεται ότι θα απαλλαγεί πλήρως ή μερικώς από τα δικαστικά τέλη από το δικαστήριο, εάν αυτό είναι απαραίτητο,

για παράδειγμα για την προστασία των συμφερόντων του. Εάν είναι απαραίτητο για την προστασία των συμφερόντων του διαδίκου, το δικαστήριο διορίζει δικηγόρο ο οποίος θα τον εκπροσωπήσει. Ο διορισμός αντιπροσώπου πρέπει να δικαιολογείται από την κατάσταση του διαδίκου (στην πράξη, όταν πρόκειται για δύσκολη οικονομική ή κοινωνική κατάσταση, ενώ πρέπει πάντοτε να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης) και δεν πρέπει να υπάρχει αυθαίρετη ή προδήλως αποτυχημένη επιβολή ή προστασία δικαιωμάτων.

Ο νόμος σχετικά με την παροχή νομικής συνδρομής σε διασυνοριακές διαφορές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (νόμος αριθ. 629/2004, όπως τροποποιήθηκε) ρυθμίζει την πρόσβαση σε νομική συνδρομή για τις νομικές διαδικασίες σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις οποίες συμμετέχει φυσικό πρόσωπο που κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος. Η εν λόγω συνδρομή αφορά τις νομικές διαδικασίες στα στάδια της δίκης και της εκτέλεσης. Ο νόμος σχετικά με το νομικό επάγγελμα (νόμος αριθ. 85/1996, όπως τροποποιήθηκε) καθορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να ζητηθεί δωρεάν διορισμός νομικού συμβούλου απευθείας από τον τσεχικό δικηγορικό σύλλογο.

13 Είναι δυνατή η άσκηση ένδικου μέσου κατά απόφασης για τη γονική μέριμνα;

Ναι, είναι δυνατή η άσκηση έφεσης κατά απόφασης που αφορά γονική μέριμνα. Τα τοπικά δικαστήρια είναι πρωτοβάθμια δικαστήρια τα οποία επιλαμβάνονται υποθέσεων σχετικών με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη γονική μέριμνα. Τα περιφερειακά δικαστήρια (ή το δημοτικό δικαστήριο της Πράγας) επιλαμβάνονται εφέσεων κατά αποφάσεων των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων. Έφεση κατά δικαστικής απόφασης μπορεί να κατατεθεί εντός 15 ημερών από την παραλαβή της έγγραφης απόφασης από το δικαστήριο του οποίου η απόφαση προσβάλλεται μέσω της έφεσης, εκτός αντίθετης διάταξης του νόμου (για παράδειγμα, δεν επιτρέπεται η άσκηση έφεσης κατά δικαστικής απόφασης που εγκρίνει τη συμφωνία των γονέων σχετικά με τη γονική μέριμνα). Έφεση θεωρείται ότι κατατέθηκε εμπρόθεσμα, ακόμη και μετά την παρέλευση της δεκαπενθήμερης προθεσμίας, εάν ο εκκαλώς ακολούθησε εσφαλμένες πληροφορίες τις οποίες του παρέσχε το εφετείο.

Πρέπει να τονιστεί ότι ορισμένες αποφάσεις ενδέχεται να είναι προσωρινά εκτελεστές – επομένως, μπορούν να εκτελεστούν ακόμη και αν ασκήθηκε έφεση εναντίον τους. Αποφάσεις οι οποίες επιβάλλουν την καταβολή διατροφής και αποφάσεις οι οποίες παραιτούν τη διάρκεια μέτρου με παιδευτικό χαρακτήρα μέσω του οποίου ένα τέκνο εξαιρέθηκε προσωρινά από την επιμέλεια των γονέων του ή άλλου προσώπου, είναι προσωρινά εκτελεστές.

14 Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να απαιτηθεί προσφυγή σε δικαστήριο ή άλλη αρχή για την εκτέλεση απόφασης σχετικής με τη γονική μέριμνα. Ποια διαδικασία εφαρμόζεται στις περιπτώσεις αυτές;

Στην Τσεχική Δημοκρατία απαιτείται η κατάθεση αίτησης για την εκτέλεση απόφασης που αφορά τη γονική μέριμνα ανηλίκου. Η διαδικασία που εφαρμόζεται για την εκτέλεση απόφασης προβλέπεται στον νόμο περί έκτακτων δικαστικών διαδικασιών (νόμος αριθ. 292/2013, όπως τροποποιήθηκε).

Αρμόδιο για τη σχετική διαδικασία είναι το τακτικό δικαστήριο στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγεται ο ανήλικος και αυτό είναι το τοπικό δικαστήριο (το τοπικό δικαστήριο στην Πράγα, το δημοτικό δικαστήριο στο Μπρνο) του τόπου κατοικίας του ανηλίκου βάσει της συμφωνίας των γονέων ή δικαστικής απόφασης ή άλλων κρίσιμων πραγματικών περιστάσεων. Η αίτηση πρέπει να περιέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες (τον δικαιούχο και τον υπόχρεο, το αντικείμενο και το περιεχόμενο της υποχρέωσης του υπόχρεου και την προθεσμία εκτέλεσης της σχετικής υποχρέωσης και προσδιορισμό του εκτελεστού τίτλου, δηλαδή της απόφασης που πρόκειται να εκτελεστεί).

Προτού διατάξει την εκτέλεση της απόφασης, το δικαστήριο μπορεί, εάν εκτιμά ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι για κάτι τέτοιο και/ή εάν ο υπόχρεος δεν ενημερώθηκε για τις συνέπειες της αθέτησης μιας υποχρέωσης, να καλέσει τον υπόχρεο να συμμορφωθεί με την απόφαση ή τη συμφωνία και να τον ενημερώσει για τις δυνατότητες εκτέλεσης της απόφασης μέσω της επιβολής προστίμων ή της απομάκρυνσης του τέκνου. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να ζητήσει από την αρμόδια αρχή για την κοινωνική και νομική προστασία των παιδιών να παροτρύνει τον υπόχρεο να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις του χωρίς να χρειαστεί να διαταχθεί η εκτέλεση της απόφασης.

Εάν ο υπόχρεος δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωσή του, ακόμη και μετά τις υποδείξεις του δικαστηρίου, το δικαστήριο διατάσσει την εκτέλεση της απόφασης μέσω της επιβολής προστίμου, το οποίο μπορεί να επιβληθεί επανειλημμένως. Το ποσό των επιμέρους προστίμων δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των CZK 50 000. Άλλα μέτρα τα οποία μπορεί να διατάξει το δικαστήριο είναι η συνάντηση με διαμεσολαβητή, η συνάντηση με ειδικό παιδοψυχολόγο ή ο καθορισμός σχεδίου για ένα σύστημα εξοικείωσης ώστε να διευκολυνθεί η σταδιακή επικοινωνία του τέκνου και του προσώπου που δικαιούται να επικοινωνεί μαζί του.

Εάν, παρά την εφαρμογή των ορισμένων μέτρων, ο υπόχρεος δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις του ή είναι σαφές από τις περιστάσεις ότι η συγκεκριμένη προσέγγιση δεν οδήγησε σε συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις, το δικαστήριο διατάσσει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, την εκτέλεση απόφασης απομάκρυνσης του τέκνου από το πρόσωπο με το οποίο δεν θα βρίσκεται το τέκνο, βάσει της συμφωνίας ή της απόφασης. Η απόφαση με την οποία διατάσσεται η απομάκρυνση του τέκνου επιδίδεται στον υπόχρεο μόνον κατά την εκτέλεσή της.

15 Τι πρέπει να πράξω για να επιτύχω την αναγνώριση και εκτέλεση σε αυτό το κράτος μέλος απόφασης γονικής μέριμνας που εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;

Αποφάσεις σε θέματα γονικής μέριμνας οι οποίες εκδίδονται από δικαστήρια κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζονται στην Τσεχική Δημοκρατία σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (στο εξής, ο «κανονισμός αριθ. 2201/2003»), χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικασία. Ωστόσο, οποιοδήποτε πρόσωπο έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσφύγει στο δικαστήριο ζητώντας την έκδοση απόφασης αναγνώρισης ή μη αναγνώρισης της απόφασης. Στην Τσεχική Δημοκρατία, αρμόδια για τις εν λόγω διαδικασίες σε πρώτο βαθμό είναι τα τοπικά δικαστήρια (τοπικό δικαστήριο στην Πράγα, δημοτικό δικαστήριο στο Μπρνο). Αρμόδιο δικαστήριο είναι το τοπικό δικαστήριο που είναι το τακτικό δικαστήριο στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγεται ο αιτών, διαφορετικά το τοπικό δικαστήριο στη δικαιοδοσία του οποίου εκδηλώθηκε ή μπορεί να εκδηλωθεί η κατάσταση για την οποία η αναγνώριση έχει σημασία.

Για να εκτελεστεί στην Τσεχική Δημοκρατία απόφαση σε θέματα γονικής μέριμνας εκδοθείσα σε άλλο κράτος μέλος, πρέπει να κηρυχθεί εκτελεστή βάσει ειδικής διαδικασίας σύμφωνα με τον προαναφερθέντα κανονισμό αριθ. 2201/2003. Αίτηση κήρυξης της εκτελεστότητας κατατίθεται στην Τσεχική Δημοκρατία στο κατά τόπον αρμόδιο τοπικό δικαστήριο (τοπικό δικαστήριο στην Πράγα, δημοτικό δικαστήριο στο Μπρνο). Η κατά τόπον αρμοδιότητα καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό αριθ. 2201/2003 βάσει του συνήθους τόπου κατοικίας του προσώπου κατά του οποίου επισπεύδεται η εκτέλεση ή βάσει του συνήθους τόπου κατοικίας του τέκνου εάν κανένας από τους δύο αυτούς τόπους δεν βρίσκεται στο κράτος μέλος στο οποίο θα εκτελεστεί η απόφαση, η κατά τόπον αρμοδιότητα καθορίζεται βάσει του τόπου εκτέλεσης της απόφασης.

Απόφαση σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας με το τέκνο και απόφαση που διατάσσει την επιστροφή του τέκνου εκδοθείσα βάσει του άρθρου 11 παράγραφος 8 του κανονισμού αριθ. 2201/2003 είναι, σύμφωνα με τα άρθρα 41 και 42 του κανονισμού αριθ. 2201/2003, εκτελεστές σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να απαιτείται κήρυξη της εκτελεστότητας και χωρίς δυνατότητα έγερσης ένστασης κατά της αναγνώρισης της απόφασης, εάν η απόφαση πιστοποιήθηκε στο κράτος μέλος προέλευσης με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου που παρατίθεται στο παράρτημα του κανονισμού αριθ. 2201/2003. Στην αίτηση αναγνώρισης ή μη αναγνώρισης απόφασης και κήρυξης απόφασης εκτελεστής πρέπει να επισυνάπτεται αντίγραφο της απόφασης που πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναγνώριση της γνησιότητάς της (π.χ., διπλότυπο ή πιστοποιημένο αντίγραφο της απόφασης) και το πιστοποιητικό που προβλέπεται στο άρθρο 39, το οποίο χορηγείται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους έκδοσης της απόφασης, στο τυποποιημένο έντυπο που παρατίθεται στο παράρτημα του κανονισμού αριθ. 2201/2003. Σε περίπτωση που η απόφαση εκδόθηκε ερήμην, πρέπει επίσης να υποβληθεί το πρωτότυπο ή πιστοποιημένο αντίγραφο του εγγράφου που επιβεβαιώνει ότι ο διάδικος δεν προσήλθε στη διαδικασία και να αποδειχθεί ότι εισαγωγικό έγγραφο της δίκης

ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο του επιδόθηκε ή ότι ο ερημοδικήσας αποδέχεται την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση. Εάν δεν υποβληθεί το πιστοποιητικό ή το απαιτούμενο έγγραφο στην περίπτωση που η απόφαση εκδόθηκε ερήμην, η εφαρμοστέα διαδικασία είναι η προβλεπόμενη στο άρθρο 38 παράγραφος 1 του κανονισμού αριθ. 2201/2003.

Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στον προαναφερθέντα κανονισμό, η διαδικασία εκτέλεσης απόφασης σε θέματα γονικής μέριμνας η οποία εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ είναι ίδια με την εφαρμοστέα για την εκτέλεση εθνικών αποφάσεων. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε απάντηση στην προηγούμενη ερώτηση.

16 Σε ποιο δικαστήριο αυτού του κράτους μέλους πρέπει να προσφύγω κατά της αναγνώρισης απόφασης γονικής μέριμνας που εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους; Ποια διαδικασία ακολουθείται σε αυτή την περίπτωση;

Ένδικο μέσο (έφεση) κατά απόφασης δικαστηρίου ασκείται στο δικαστήριο που εξέδωσε την εν λόγω απόφαση. Ανώτερο ιεραρχικά δικαστήριο θα επιληφθεί του ενδίκου μέσου.

17 Ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο στις διαδικασίες γονικής μέριμνας όταν το παιδί ή οι γονείς δεν διαμένουν σε αυτό το κράτος μέλος ή έχουν διαφορετικές ιθαγένειες;

Σε διαδικασίες που αφορούν θέματα γονικής μέριμνας, το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται βάσει της Σύμβασης της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών. Κάθε διμερής διεθνής συμφωνία από την οποία δεσμεύεται η Τσεχική Δημοκρατία σε σχέση με άλλα κράτη υπερισχύει της Σύμβασης της Χάγης του 1996, εκτός εάν έγινε αντίθετη δήλωση βάσει του άρθρου 52 παράγραφος 1 της Σύμβασης της Χάγης του 1996 (τέτοια δήλωση έχει γίνει σε σχέση με αμοιβαία διμερή συμφωνία της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Πολωνίας, με την οποία εξασφαλίστηκε η υπεροχή της Σύμβασης της Χάγης του 1996).

Τελευταία επικαιροποίηση: 06/03/2019

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.